

«ТОПОС» ПОЛІТИКИ ЯК КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СИМВОЛІЧНО-ЗНАКОВИХ СТРУКТУР ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Науки про людину переживають сьогодні свій другий Ренесанс, при цьому філософи демонструють принципово інший стиль мислення: розірвавши із онтологією своїх вчителів, вони бачать своє завдання не стільки в централізації наукового знання, скільки у забезпеченні плюралізму дискурсів, протистоянні спокусі одномовності наукової риторики [5, с.142-143]

На переконання Д.Дьюї, конфлікт між старими «реалістичними» інститутами та символічними тенденціями сучасності являє собою головну проблему політичної філософії майбутнього [3, с. 46].

Мета цієї статті – розв'язати проблему символізації політичної дійсності не в системі понятійних координат антропологічної матриці суспільних досліджень (як це питання традиційно вирішується в політології), а в методологічних рамках політичної онтології, котра досліджує політичні механізми звільнено від не-політичних чи-то поза-політичних аспектів. Іншими словами: ставиться проблема пошуку механізмів символізації політичної дійсності на аналітичній платформі «самопричинності» політики. Така платформа одночасно є методологічною умовою для реалізації механізмів символізації політичної дійсності в рамках наукової моделі, що пропонується.

Ми свідомі того, що сам термін «самопричинності» політики не досить точний для того, щоби етимологічно містити в собі чітко встановлений шлях до прочитання смислу зображуваного поняття, а отже потребує додаткового пояснення.

У філософії символічних форм Е.Кассіра символічна реальність відрізняється від світу відчуттів, світу чуттєвих форм, не стільки субстанційно, скільки алгоритмом своєї будови. Іншими словами, символічна реальність «потребує, щоби елементи, які в миттєвому чуттєвому сприйнятті розташовуються індивідуально один одного, були перетворенні в систему порядку – систему причин і наслідків» [9, с. 33]. Саме тому, головною функцією символізації в Е.Кассіра є утворення смислів, трансформація «що» в «чому». Під впливом символізації «стійке відокремлюється від варіабельного, об'єктивне від суб'єктивного, правда (суть) – від поверхневого: силами такого руху досягається істинно логічний характер емпіричного мислення» [9, с. 34].

Тому, ми не пропонуємо вважати самопричинність механізмів символізації політичної дійсності, чи-то зміни символічно-знакової системи політичної реальності єдиною можливою, але одночасно було б помилкою заперечити наявності внутрішніх принципів та законів політики, які визначають її розвиток поряд та водночас із принципами та законами життя людини.

Тому, вважаємо за необхідне ввести поняття, у визначенні якого буде міститися операціоналізація метафізичної процедури множення символічних вимірів політичної реальності і механізм детермінації цього виміру діалектичним напруженням між політичною дійсністю та індивідуальним переживанням політики. Для цього ми повинні зрєктися сутностей окремих речей (під чим розуміється будь-який предмет пізнання неполітичної природи включений в систему політичних взаємодій, реальних чи потенційно можливих). По проведенні такого зрєчення (абстрагування) залишається лише політичний «топос», під яким слід розуміти не лише розрізнення сутностей зведених у політичній взаємодії, але й ідеальний виразник самої взаємодії, звільненої від «тілесної» наповненості ідеального відношення, ієрархізування, або, інакше алгоритму чистої субординації.

Політичний «топос» ніби привласнює, вбирає в себе означення субординованих, тобто підпорядкованих певному принципу співвідношення сутностей; такі сутності лишають по собі лише контур (тобто місце в системі зв'язків, значення якого набувається лише в рамках системи і вичерпується системою). «Топос» політики виступає розрізненням вищого порядку, тобто розрізненням розрізень.

Однак, не можна сприймати «топос» як одне з означень буття, ієрархічно підпорядкованих основному поняттю. «Топос» позбавлений фактуальної означеності, не підпорядкований просторово-часовій визначеності, це не «сущє поля політики» (тобто елементи політичної дійсності виділені мисленням в якості предметів пізнання), не актуальний стан символічно-знакової системи політичної реальності, що утворюється в результаті переживання символу у власному досвіді самоактуалізації людини в акті вольового напруження. Політичний «топос» не емпірична подія чи ситуація, визначена в просторі і часі і не тотожна тотальності із жорстко заданими зовнішніми і внутрішніми рамками, натомість є тією критичною граничністю, з позиції якої «внутрішнє» і «зовнішнє» мають місце, а політична реальність піддається формулюванню, набуваючи власних ознак і відкидаючи ознаки їй не притаманні. При цьому важливо розуміти, не лише те, що: по-перше, «топос» не є сутністю, а є розрізненням розрізень, а також і те, що, по-друге, помилковим слід вважати будь-які спроби «емпірично» уподібнити «ідеальний топос» із його просторово-часовим втіленням в актуальному стані на кожному можливому рівні політичної реальності.

Також стверджуємо, що буття розрізнених «топосом» сутностей, якраз і розкривається саме через представлену у ньому потенційну можливість бути присутнім (явленням у вигляді подій політичної реальності) «при» та «у реалізованому» політичному «топосі». При цьому власний онтологічний статус «топосу» визначається на вістрі розрізнення референтність / самореферентність.

У процесі пізнання, в переважній більшості випадків, нам доводиться стикатись не з концептуальним виміром політичного символу чи знаку, а з їх втіленням у дійсності (чи її моделі) сконструйованої за випадковою комбінацією принципів закладених у символічно-знакові структури політичної дійсності. Концепт політичної реальності відмовляється від власної ідеальності на користь емпіричних явищ, їх відношень та послідовностей. У результаті мислення подається його ж власна історія, тобто концептуалізація сукупності досліджень узагальнюючих емпіричні данні. Політична реальність із

властивими їй символічно-знаковими структурами в чистій концептуальності залишається не відрефлектованою.

Проведемо певне співставлення, яке, з одного боку, допоможе з'ясувати останню тезу, з іншого, дозволить зробити наступний крок на шляху розгортання та поглиблення думки. Якщо механізм перетворення політичного символу у риторичний знак політичної комунікації в акті самоактуалізації людини у політичному вимірі її буття можна описати як буття-попереду-себе (тобто наявність символічного «Я-політичного» відтворення якого через процес деперсоніфікації у акті вільного творення є умовою та способом утвердження символічно-знакової системи політичної реальності); надалі, вже-буття-у-світі як чиста фактуальність є принципом існування політичної дійсності, а точніше реальності (остання категорія містить більший семантичний наголос на актуальності існування, і скоріше розкриває не онтологічну, а онтичну природу політики); тоді чиста (ідеальна, концептуалізована) онтологічність політичної реальності є буттям-при-внутрішньополітичній сутності, яку, в рамках робочого концепту, позначаємо терміном політичного «топосу», тобто в результаті отримуємо буття-при-політичному інтер-топосі.

Така орієнтація на актуальну протяжність політичної реальності, яка на рівні принципу вміщує в собі як минуле, так і майбутнє, виявляється умовою можливості чистої актуальності політичної реальності до «тілесної» визначеності в дійсній явленості суцільної політики. Така реальність розгортається в своїх власних межах, причому в даному випадку виникає спокуса підпорядкувати політичну дійсність тотальності політичної реальності, де були б лише символічна політична реальність і, об'єктивовані у певному порядку фактів, риторично-знакові структури (які будучи формою розпредмечення політичного символу підмінили б собою об'єктивну політичну дійсність).

Однак удавана простота такого шляху є небезпечна, адже призводить до помилки. Адже діалектика політичної реальності і політичної дійсності на онтологічному рівні знімається поняттям політичного «топосу», який у своїх власних межах, в якості власних означень містить принципи і політичної реальності і політичної дійсності; і символічність риторичного знаку і знаковість символу.

Відношення політичної дійсності до політичного «топосу» може бути сформульована як певний смисловий інтервал всередині якого суцільні політики можуть являти себе, набуваючи визначеної політичної ролі, місце в системі політичних смислів і водночас, як відкритий простір, який гарантує доступ до них, тобто відкритість для можливих взаємодій та відносин.

Це явище проявляє себе в акті вольового напруження який втримує у єдності процес символізації політичної дійсності та розпредмечення політичного символу у риторичний знак, також, в акті цілепокладання чи прогностичного передчуття очікуваного результату, який визначає механізм актуалізації окремого стану риторично-знакової системи з цілого простору політичної комунікації. Водночас, в ході цього процесу, привноситься момент суб'єктивного переживання в індивідуальному досвіді, який і забезпечує континуальність дискретних станів риторично-знакової системи. Символічний простір в рамках якого відбувається цей процес можна об'єднати в поняття вищого порядку, яке в рамках робочого концепту можна означити терміном «смислового зазору». Лише цей «смисловий зазор» дає притулок перманентно розгортуюваній відкритості, яка забезпечує вихід «вільної гри» і дозволяє теперішньому мати місце, забезпечуючи таким чином суцільному політиці можливість явити себе в актуальному стані риторично-знакової системи політичної комунікації, набути політичної визначеності, тобто включитись у взаємодію творення / відтворення політичної реальності [7, с. 39-41].

Лише потрапляючи у такий «смисловий зазор» політичного виміру буття, індивід може самоактуалізуватись у цьому вимірі, через творення / відтворення свого символічного «Я-політичного» у вимірі політичної реальності, і творення цієї реальності навколо себе (тобто символізування/десимволізування).

Тільки потрапивши в такий «смисловий зазор» ми із необхідністю відчуваємо вольове напруження, що є єдино істинним, відкритим, і тому пізнаваним, усвідомлюваним. Тільки так можливо освоїти «топос» політики, лише так можна пережити своє символічне «Я-політичне» від-своєне від політичного «топосу», залишаючись його невизначеним «є», його прафеноменом (вживаємо слово від-своєне замість, скажімо, відторгнене із тим, аби уникнути небажаного семантичного відтінку dokonаної відокремленості, втрати одного для іншого, оскільки йдеться лише про переживання одного в іншому (символічного «Я-політичного» у політичному «топосі»), іншого через одне (політичного «топосу» через символічне «Я-політичне»).

«Топос» політики, пережитий (чи пізнаний) через «смисловий зазор» розкриває універсальну цілісність політичної онтології, проєктуючи тотальність останньої на унікальне існування окремої людини, він, водночас, універсалізує унікальність окремої людини в творенні / відтворенні політичної реальності в акті вольового напруження.

І перше і друге є одночасною дією, яка можлива лише в рамках політичного «топосу», лише його енергією втримується єдність та одночасність двох дій. Тепер ми можемо впевнено стверджувати, що саме поняття «топосу» політики дає змогу концептуалізувати механізм до-визначення законів політики втручанням окремої людини. Так стверджуємо що закони політики не відкриваються (будучи наперед даними десь у трансцендентному), а встановлюються людиною, політичний «топос» тут виступає не над-законом, а формою законів!

Доцільним і цікавим видається нам проведення експлікації поняття «топосу» політики в контексті його («топосу») концептуалізації. Маємо на увазі наступне: по-перше, «топос» політики об'єктивується лише у концепт, що його висловлює; по-друге, «топос» політики не може бути осмислений поза межами свого концепту, втім політичний «топос» не зливається із концептом, що його визначає, а скоріше «опирається», неохоче відкриваючи лише окремі свої аспекти, залишаючи цілісну картину не лише прихованою, але й протиставленою завершеному концепту чи ряду концептів, зберігаючи за собою властивість принципової відкритості та непізнаності; наступне, політичний «топос» належить розрізняти із його об'єктивізацією в рамках концепту через те, що концепт втілює суб'єктивність авторського досвіду переживання чи осмислення, тоді як «топос» політики повною мірою знаходить себе на вістрі розрізнення суб'єктивного / позасуб'єктивного (об'єктивне, інтерсуб'єктивне, безсуб'єктне). І, нарешті, «топос» постає як атрибут не суцільним, а концептам, тобто виступає в ролі предиката, який не є буттям, не визначає буття, він над-буття (інакше, розрізнення розрізень).

«Топос» політики не є феноменом, оскільки він не «даний», а «є». «Топос» політики не феноменологізується в

традиційному сенсі: традиційна термінологія родо-видових відносин зовсім не пояснює необхідності формулювання політичного «топосу». «Топос» політики, сам будучи межею, границею буття суцільної політики, маргіналізує останнє, артикулюючи, як не парадоксально, проблему політичної онтології взагалі. Політичний «топос» позбавлений власного онтологічного статусу і в якості «межі»: онтологічний статус якої не визначається, а заміщується розрізненням, принципом тощо, розраховуючи лише на об'єктивацію в рамках наукового концепту.

Ідеальність «топосу» політики не можна змішувати ні з особою, яка самоактуалізується в акті вольового напруження, отримує означення в символічному просторі політичної реальності, ні з індивідуальністю стану речей (об'єктивною конфігурацією політичної дійсності), ні з універсальністю поняття яким позначається, що виражене знаком або словом. Це є порожня та розгорнута форма символу, який множить та змінює виміри політичної реальності або її нереалізовані варіації [6].

Дуже важливо при цьому розуміти, що суцільне поле політики обґрунтовується як суцільне (набуваючи власного онтологічного статусу) через посилку до політичного «топосу» в якості референта, і якщо «топос» як «трансцендентальне означуване» не вичерпує цю референційну функцію, значить, «топос» політики можна трактувати (в стилістиці феноменологічних теоретичних конструктів) як певну «інтенційність без інтендуму», «референційність без референта», наділену великою силою формалізації, оскільки відношення до «Іншого» (розрізнення) слугує пояснюючою матрицею можливості референціальності та інтенційності як поверхневого ефекту. Бо суще у власній онтичності явлене у політичній реальності (тобто визначене в категоріях актуального стану символічно-знакових структур політичної комунікації), неодмінно прагне підтвердження й свого онтологічного статусу і тому завжди звертається до розрізнення розрізень, вимагаючи визначеності не лише в актуальному стані політичної реальності, а й шукає визначень у структурах політичного «топосу».

Проте це звернення ніколи не вичерпується співставленням та співвіднесенням із референтом. Референтом у рамках категоріально-понятійних сіток робочого концепту виступає сам «топос» політики. Референційність останнього утверджується, як вже зазначалося, через розрізнення із «Іншим» та (або) із самою собою, тобто власним смислом на межі його втрати. Таким чином референційність політичного «топосу» не виходить за його власні рамки навіть на межі його самозаперечення. Він виступає референтом сам для себе. Іншими словами, головним принципом реалізації політичного «топосу», як онтологічної основи політики (онтології чистої, ідеальної, а значить звільненої від примусовості свого фактуального втілення), виступає принцип розрізнення референтності / самореферентності.

Тут ми зачепили дуже важливий і складний аспект «топосу» політики, а власне аналізуючи принцип самореферентності політичного «топосу» ми виходили з твердження про можливість розрізнення на межі протиставлення об'єкта із самим собою, вживали при цьому поняття самозаперечення. Цей доволі складний механізм потребує детальнішого розгляду, адже в такому вигляді загальної, тезової означеності викладені положення видаються доволі суперечливими.

В своєму аналізі самореферентності ми посилаємось на парадоксальний елемент «нон-топічності» (як заперечення чи відсутності «топосу» політики, який проникає всюди як смисловий «нонсенс» або як випадкова точка, що діє при цьому як квазі-причина і забезпечує повну автономію ефекту. «Нон-топічність» виступає як відкрита можливість або принципова невизначеність політичного «топосу», з одного боку, і, як трансгресивний прорив із актуалізованого в політичній реальності «топосу» в у його «нон-топічну» трансгресію, – з іншого.

Йдеться про протиставлення актуальної континуальності політичного «топосу» його потенційній нескінченності, його «безмежної без-образності», позбавленій будь-яких риторично-знакових означень. Таке потрясіння підвалин політичної дійсності – політичних інтерсуб'єктивних структур, суцільної політики тощо, явлених у політичному «топосі» актуального стану політичної реальності призводить, до втрати його референційності. Таким чином суцільна політика і весь політичний топос, утворений системою їх відносин та взаємозв'язків втрачають власні онтологічні основи, настає реальний колапс та політична «нон-топічність».

За таких умов, політичний «топос» втрачає свою внутрішню визначеність, виявляючи суцільну залежність від константи свого фактуального втілення в політичній дійсності. Звичайна ситуаційна екземпліфікація об'єкту витісняє онтологічні основи його самовизначеності. В цій ситуації виявляється ірраціональний (оснований на апараті віри та бездоказової переконаності) та/або афективний бунт проти соціокультурно обумовленої організованості політичного процесу. Таке відбувається коли все складносплетіння суб'єкт-суб'єктивних та суб'єкт-об'єктивних політичних відносин виходять за рамки риторично-знакової структури політичної комунікації, а політична дійсність втрачає притаманні їй символічно-знакові кодифікації і переноситься на інший, не політичний дискурсивний простір.

В результаті цього, політичний «топос» стає зовнішньо нав'язаним своїм втіленням в політичній дійсності організації. Така об'єктивна організація політичної дійсності, таким чином, реалізує певну неозначену «нон-топічність», що залишаючись у єдиних рамках із політичним «топосом» уподібнюється до ситуації смислового прочитання «нонсенсу».

В цілому тут викристалізовується дуже цікава проблема внутрішньої структурності політичного «топосу». Коли ми звертаємось до принципів та законів розвитку саме політичного «топосу» (адже останній вирізняється принципом самореферентності), ми бачимо, що в рамках останнього порядок встановлюється не в результаті команд центру, який в межах класичного структуралізму вважається унікальним вже за означенням і являє собою в структурі саме те, що керує цією структурою.

В якості головної функції такого центру встановлювалось не лише орієнтувати, балансувати і організувати структуру – природно, важко собі уявити неорганізовану структуру, – але перш за все гарантувати, щоби організуючий принцип структури обмежував те, що ми можемо назвати «вільною грою структури», тобто пошук широкого кола потенційно можливих й водночас принципово нових варіантів структуроутворення виходячи з динамічної системи внутрішніх принципів, що в своїй довільній конфігурації суттєво змінюють підстави структуроутворення. Центр в такому контексті розглядається як свого роду внутрішній (проте принципово не іманентний по відношенню до досліджуваної предметності) репрезентант зовнішнього зумовлення: він являє собою в структурі саме те, що керує цією структурою, і водночас сам уникає

структурності. Центр парадоксальним чином знаходиться всередині структури і поза нею, він перебуває в центрі цілісності, проте не належить їй.

Тут доречно провести аналогію із синергетичною парадигмою в постнекласичній науковій традиції, яка завдяки міждисциплінарності нового знання спричиняє наскрізні перетворення в методології різних наук, зокрема й політичної теорії. Не вдаючись в детальний розгляд евристичних перспектив синергетики, зазначимо лише те, що на відміну від кібернетичних систем де порядок встановлюється в результаті команд центру, впорядкування систем синергетичних відбувається в результаті автохтонної кооперації мікроелементів – поза конкретним планом, експліцитно виведеним на глобальний командний рівень системи: жодна взаємодія не співвідноситься з глобальним завданням, усі взаємодії демонструють виключно локальне значення.

У термінах логіки це означає, що будь-які версії структурного конструювання політичної реальності в її символічно-знакових означеннях в межах даного концепту виступають як принципово не атрибутивними в змістовному смислі й принципово не завершеними (тут можна вжити термін «нон-фінальності», що широко використовується у філософії постмодерну) та перехідними в статусному вимірі. Така процесійна структурна означеність може бути подана як гештальтна динамічна варіативність самоорганізованої предметності, що виражає принципову зорієнтованість на ідеї нелінійності.

Відмова від презумпції константно-гештальтної організації політичного політичної реальності конститується в рамках робочого концепту в категорії «топосу» політики, який, на противагу «структурі» в класичній науковій традиції, фіксує принципово аструктурний та нелінійний спосіб організації цілісності, залишаючи за собою можливість для іманентної рухомості й, відповідно, реалізації креативного потенціалу самоконфігурування.

Така «топос»-структура є принципово процесійною – вона не починається і не завершується, а залишається в межах незмінного руху постійно змінюваних актуальних станів політичної реальності параметри яких задаються внутрішніми принципами цілісності. Цей рух ніби закритий у безмежній інваріантності можливих шляхів проходження заданого числа точок, останні коректно означити терміном «політичні принципи» (в даному випадку ідеться про «політичні принципи» політичної «тіла», сутнісним виразником властивостей якого в тексті прийнято вважати політичний «топос», а не буття людини у її специфічному політичному вимірі).

При цьому важливо розуміти, що всередині цілісності, яка описується «топос»-структурою не може виділитися жоден з принципів в якості структуруючого (ієрархізуючого) елементу системи принципів. Наявність такого елементу зобов'язало б «топос»-структуру шукати шляхи можливого розвитку лише навколо такого центру і визначати їх вірогідність через відношення до центру в якості селективного критерію. Однак наявність такого центру суперечить самому сутнісному визначенню «топос»-структури і це дозволяє нам констатувати, що вибір на користь одного з можливих актуальних станів «топос»-структури детермінується факторами чи подіями які перебувають всередині досліджуваної цілісності, але одночасно не є необхідними моментами «топос»-структури, виступаючи щодо неї як внутрішньо локалізована випадковість.

Таким чином кожний актуальний стан «топос»-структури конструється як розпредмечення останньої у формі ситуативної структури, конфігурація та тривалість існування якої визначається як проекція взаємного накладання умов виникнення ситуативної структури (комплексу детермінуючих факторів) та принципів політичного «топосу». Сам процес безперервної плинності актуальних станів та механізм, що визначає параметри його протікання, і позначаються терміном «топос»-структури. Показово, що еволюційні механізми «топос»-структури повною мірою повторюють еволюцію політичного «топосу» й підпорядковані принципу розрізнення референтності / самореферентності як домінантного для політичної реальності на рівні інтерсуб'єктивних структур.

В якості ілюстрації сказаного можна вдатися до аналогії проведеного у філософських текстах постструктуралістів порівняння гри в шахи та старовинної східної гри під назвою Го. Традиційний константно-гештальтний підхід до розуміння структурної організації суспільних відносин (як і у випадку шахових комбінацій) спирається на презумпцію жорсткого координування простору (організацію чітко окресленого поля «гральної дошки» в якості «системи місць», як статусних позицій) і жорстко визначену відповідність між константно значимими фігурами та їх допустимими позиціями – точками розміщення в замкнутому просторі. На противагу до цього, Го пропонує позакодову територіалізацію та детериторіалізацію простору, тобто розсіяння якісних недиференційованих фішок на незамокнутій поверхні (кидання камінчиків на піску надають в кожен момент часу ситуативне значення фігурам та ситуативну визначеність просторової конфігурації ігрового поля) [2].

Такий підхід дає змогу постулювати в якості іманентних властивостей суцільних політики їх здатність до довільного (з позиції системи вищого порядку в якості зовнішнього визначника) або лише внутрішньо зумовленої детермінації вибору шляхів кооперації в рамках локальних взаємодій. Це означає, що іманентною ознакою кожного елемента системи є його принципова відкритість до будь-яких гіпотетично допустимих взаємодій. Кожне обмеження, що накладається на такий потенціал походить або з особливостей самого елемента або з локальної ситуації учасником і, відповідно, співтворцем якої виступав сам системний елемент, проте в жодному випадку не якийсь вищий системний принцип чи закон, тотальність якого співпадала б із визначеністю системи в її цілісності.

Зняття з кожного елемента фактора структурного обмеження або дозвіл розглядати таке обмеження як виключно ситуативне і локально зумовлене веде до висновку про те, що кожен елемент або локальна структура, породжена взаємодією обмеженої кількості елементів системи, несуть в собі потенціал, здатний провокувати зміни цілої системи, утворюючи тимчасово актуальні структури, значимість яких в межах системи в цілому сягає того рівня коли конфігурація системо-започатковуючих принципів вибудовується відповідно до даної ситуативно-актуальної локальної структури. Така структура прийшла на зміну попередній і неодмінно поступиться місцем наступній, незмінною залишається спільна для кожної з них ознака того, що, будучи локальними структурами за походженням, вони поширюють свій непрямий вплив на цілу систему. Такий вплив реалізується через зміну інтерпретації конфігурації системних принципів (приведених у відповідність до локальної структури), в межах якої (інтерпретації конфігурації) викристалізуються функціональні алгоритми загальної системи; останні можна розкривати в термінах політичних інститутів трактуючи їх слідом за М.Вебером

як статистично повторювану соціальну взаємодію [1]. Таку інтерпретацію можна пояснити як свого роду смисловий фон, стиль чи «форму законів» становлення символічно-знакової структури політичної реальності. Це єдина визначеність доступна політичній реальності, з огляду на її принципову процесійність, недоконаність, «нон-фінальність».

Але при цьому важливо розуміти, що ми не намагаємось заперечити регулюючу функцію соціальних та політичних інститутів у суспільстві, не намагаємось закріпити за останніми лише статус статистичного узагальнення повторюваних взаємодій. Ми лише наголошуємо на тому, що підстава ефективності регулюючого впливу політичних інститутів на відносини у суспільстві, а також еволюційна зміна самих політичних інститутів закладені не у самих інститутах, а в людині, яка, утверджуючи легітимність останніх хоча б у акті мовчазного неспротиву приймає власну інтерпретацію інституційного змісту політичного виміру свого життя як внутрішній момент власного буття. При цьому інтерпретаційне сприйняття відмінне від буквального прочитання і є переломленням через призму власного життя, тобто пере-живанням в полі власного досвіду. За таких умов пошук принципів еволюційного розвитку політичних інститутів здійснюється не у сфері об'єктивних законів формальної логіки, але у сфері аксіологічної переоцінки законів соціальної інженерії [4, с. 110].

Таким чином, встановлено, що вектор розвитку політичної системи (а отже, становлення її символічно-знакових структур в кожен актуальний момент) задається не самою системою, а інтуїтивно передбаченою агентом політичних відносин інтерпретацією наступних політичних інститутів та процесів, раціоналізованою у політичних рішеннях та законах [8].

У цьому виявляється відмінність авторського концепту символізації політичної дійсності від уявлення, традиційного для класичної політичної теорії. Звичним вважається тлумачення політичної дійсності як структурованої відповідно до розуміння політичного процесу, в основі якого закладено рух по осьовому вектору, для якого топологічно зовнішнє виступає аксіологічно зовнішнім, яким можна зігнорувати без жодних семантичних втрат.

На противагу цьому принципи політичної реальності викладені в рамках авторського концепту вказують на те, що розуміння руху як дисперсного розсіювання, іманентно здійснюючого інтеграцію зовнішнього, дає змогу знаходити механізми становлення актуального стану символічно-знакової системи політичної реальності на вістрі розрізнення референтності/самореферентності. Структура такого актуального стану політичної реальності характеризується іманентною властивістю нон-фінальності, яка не стабільна, ні нестабільна, а скоріше метастабільна, тобто така, що сприймає зовні визначені детермінанти розвитку як свій внутрішній момент, через, по-перше, відсутність чіткого розрізнення внутрішнє / зовнішнє; по-друге, необхідність довизначення внутрішніх принципів «топос»-структури, яка із втратою референтності втрачає не лише своє змістовне наповнення, але й креативний потенціал самопричинення.

Таким чином, «топос»-структура політичної реальності на рівні інтерсуб'єктивних структур володіє енергією самоорганізації, проте лише за умови взаємодоповненості принципів референтності та самореферентності, і в своєму розвитку відштовхується від невлімової, рухомої межі їх розрізнення.

При цьому важливо розуміти, що жоден з плюральних варіантів структурної визначеності політичного «топосу» не може бути аксіологічно виділений як домінуючий (автохтонний в онтологічному чи правильний в інтерпретаційному смислах): кожна локальна структура чи її складовий елемент можуть і повинні бути пов'язані із кожними іншими структурами чи елементами. Об'єктивація цих можливостей взаємного кооперування утворює рухому картину самоорганізації політичного «топосу», констатуючи між її складниками тимчасово актуальні відношення, зв'язки – «стани» «топос»-структури.

Категорія – «стан топос-структури» – набуває важливого смислового навантаження в межах авторського концепту. Дане поняття ми наділяємо наступними атрибутами: по-перше, сутнісно «стан топос-структури» визначається виключно через вкорінення у актуальну риторично-знакову систему, оскільки це є локальний сегмент самої «топос»-структури, що виділяється із загальної цілісності значним креативним потенціалом. По-друге, такий сегмент «топос»-структури «поводить» себе вельми агресивно, нав'язуючи цілій «топос»-структурі власну конфігурацію внутрішніх принципів, поширюючи в такий спосіб вплив факторів, що попередньо детермінували його утворення. По-третє, вплив факторів детермінантних утворенню «стану топос-структури» поширюється на загальну «топос»-структуру не безпосередньо, а у перетвореній формі, яка являє собою «рівнодіючу силу» щодо впливу детермінуючих факторів та внутрішніх принципів «топос»-структури, мовчазним ретранслятором яких виступав даний сегмент до його перетворення у «стан топос-структури».

У такому змістовому наповненні «топос» політики, реалізований через принцип референтності / самореферентності, набуває не лише центрального значення в логічних схемах пояснення природи політичного символу, а й є умовою структурування політичної дійсності, формування ціннісного до неї ставлення, розкриття механізмів реального політичного процесу тощо, які можуть бути пізнані лише за умови розуміння механізмів та принципів політичної реальності, утвореної в ході символізації політичної дійсності.

При постановці питання про евристичні перспективи використання концепту політичного «топосу», в ході розв'язання теоретичних й емпіричних проблем політології, слід зазначити, що такий зв'язок забезпечується за рахунок жорсткої прив'язки політичного «топосу» до проблемного поля, в площині якого відбувається вибір рішення здатного зняти проблему. Власне, політичний «топос» як пізнавальна конструкція розгортається в цьому проблемному полі, структуруючись у своїй символічно-знаковій означеності навколо цієї проблеми. Коли ж рішення знімає проблему, вона залишається в якості «топос»-ідеї, яка зв'язує проблему з її умовами та організує процес прийняття та впровадження її розв'язку. Без цієї ідеї рішення не мало б смислу в рамках символічно-знакової організації політичної реальності, випадала б як випадковість.

Проблематичне в концепції політичного «топосу» являє собою, таким чином, і об'єктивну категорію пізнання, і об'єктивний вид буття. Рішення не нівелює проблему, а, навпаки, відкриває в ній, через «топос» політики означеність проблемного поля, притаманні їй умови, без яких проблема не мала б смислу. Проблема не пригнічується і не зникає, а вперто залишається у всіх відповідях, знаходячи своє належне місце у смисловій конструкції політичного «топосу». Що красномовно свідчить на користь високого евристичного потенціалу концепції політичного «топосу» для політичної науки загалом.

1. Вебер М. Избранные произведения. М., 1988, – 393 с.
2. Делёз Ж., Гваттари Ф. Что такое философия? / Пер. с франц. С.Н.Зенкина. М.: Институт экспериментальной социологии; Спб.: Алетейя, 1998, 286 с.
3. Дьюи Д. Реконструкция в философии. – М.: Логос, 2001, 340 с.
4. Емельянов Ю. Рождение и гибель цивилизаций. – М.: Вече, 2000, 544 с.
5. Коукер К. Сумерки Запада. – М.: Московская школа политических исследований, 2000, 289 с.
6. Кули Ч.Х. Человеческая природа и социальный порядок: Пер. с англ. - М.: Идея-Пресс; Дом интеллектуал. кн., 2000, 309 с.
7. Модусы времени: социально-философский анализ: Сб. статей / Под ред. И.В. Кузина. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2005, 229 с.
8. Нойштадт Р., Мэй Э. Современные размышления. О пользе истории для тех, кто принимает решения / А.А. Захаров (пер.). — М. : Ad Marginem, 1999, 384 с.
9. Cassirer E. Philosophy of Symbolic Forms. Vol. 2. – New Haven and London: Yale University Press, 1955, 174 p.

SUMMARY

Итјо Н. CATEGORY OF «TOPOS» IN POLITICS IS THE CONDITION THAT STRUCTURES THE POLITICAL REALITY

The author proposed the political term «topos» , under which we should understand not only the difference among political phenomena, but the ideal presentation of the correlation itself, that is three from physical embodiment.